

*Полякова Н.О., аспірант ННВЦ НУЦЗУ, м. Харків,
ORCID: 0000-0002-2374-2686*

Polyakova N., graduate student of Training Research and Production Center of the National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

ПУБЛІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ РЕГІОНІВ

PUBLIC REGULATION OF INNOVATIVE FACTORS OF PERSONNEL POLICY FORMATION AT REGIONAL LEVEL

У статті досліджені управлінські аспекти організаційно- економічних і соціально-трудова стосунків, що складаються з приводу стійкого збалансованого розвитку регіону і праці як чинника його динаміки. Невизначеність ринкового середовища, обумовлена сучасними глобальними кризовими процесами, ініціює посилення вимог до розвитку вітчизняних регіонів як самостійних ринкових суб'єктів саме за рахунок можливостей використання праці як чинника економічної динаміки.

Висока результативність трудового чинника як одна з ключових умов стійкого збалансованого розвитку територій спрямована на дотримання імперативу підвищення багаторівневої конкурентоспроможності вітчизняних регіонів на основі раціонального використання матеріальних і нематеріальних чинників регіонального господарювання, структура і динаміка яких трансформується під впливом екзогенних і ендогенних складових ринкової кон'юнктури, а також соціально-економічних програм, що реалізуються в регіонах.

Актуальність і об'єктивна необхідність дослідження ефективності використання праці як чинника економічної динаміки, а також його недостатня теоретико-методическая розробленість зумовили вибір теми і мети дослідження.

Ключові слова: *трудова потенціал, державна політика, кадрова політика, публічне регулювання, соціально-економічні програми регіону.*

The article researches the managerial aspects of organizational, economic and socio-labor relations, which consist of a sustainable balanced development of the region and labor as a factor in its dynamics. Uncertainty of the market environment, due to modern global crisis processes, initiates the strengthening of requirements for the development of domestic regions as independent market actors precisely due to the possibility of using labor as a factor of economic dynamics.

High productivity of the labor factor as one of the key conditions for sustainable balanced development of territories shall be aimed at meeting the imperative to increase multilevel competitiveness of domestic regions through the rational usage of tangible

and intangible factors of regional management, the use of tangible and intangible factors of regional management, the structure and dynamics of which shall be transformed under the influence of exogenous and endogenous components of market conditions and socio-economic programs implemented in regions.

The relevance and objective necessity of the study of the effectiveness of the use of labor as a factor of economic dynamics and also its insufficient theoretical and methodological development led to the choice of topic and purpose of the study.

Keywords: *labor potential, state policy, personnel policy, public regulation, socio-economic programs of the region.*

Постановка проблеми. При переході до інноваційної економіки питання формування збалансованої і стійкої ринкової кон'юнктури у вітчизняних регіонах на базі підвищення ефективності використання їх трудового чинника не втрачають актуальності, що обумовлено роллю індивіда в регіональних відтворювальних процесах. В умовах посилення господарської незалежності регіонів і перенесення центрів відповідальності в рішенні завдань системного розвитку ринкових агентів на регіональний рівень затребуваний інноваційний механізм ефективного управління економікою регіону, що враховує можливості його конкурентоздатних трудових ресурсів. На сучасному етапі ринкової взаємодії саме підвищення ефективності використання трудового чинника виступає однією з ключових умов забезпечення стійкого збалансованого розвитку регіонів та формування надійної кадрової політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою досліджень у сфері публічного регулювання інноваційних соціально-трудова процесів державної політики на регіональному рівні, слід зазначити роботи [1-5].

Постановка завдання. Мета і завдання дослідження – дослідити напрями публічного регулювання інноваційних чинників формування кадрової політики на рівні регіонів.

Виклад основного матеріалу. Особливість сучасних технологій управління регіональною економікою полягає в цілеспрямованій дії органів управління на трудову компоненту регіонального розвитку. Реструктуризація регіонального господарювання актуалізує ширший спектр вимог до якості трудових ресурсів як базового чинника економіки, який допомагає зростанню ефективності і багаторівневої конкурентоспроможності регіонального ринку.

В той же час підвищення ефективності використання трудового чинника регіонального розвитку супроводжується рядом проблем. Соціально трудова спрямованість невирішених питань сконцентрована на необхідності забезпечення зростання якості життя населення, у тому числі і за рахунок рішення найбільш важливих для регіонів проблем в соціально

економічній сфері. Для їх виявлення потрібні інноваційні технології підвищення ефективності використання трудового чинника регіональної економіки.

Питання регіонального розвитку залишаються на сьогодні найбільш значимими напрямками державної політики. Диференціація зв рівнем розвитку регіонів загострює проблеми раціональної децентралізації влади, збільшує інтерес до дослідження проблем регіоналізму. У вітчизняній і зарубіжній практиці економічних досліджень широкого поширення набувають питання, пов'язані з регіональним розвитком [5].

Регіон – це певна територія, що має цілісність і взаємозв'язок її складових елементів. Цей значний простір, що охоплює частину країни, групу довколишніх країн або частину континенту, відрізняється від інших просторів сукупністю історичних особливостей (природних, економічних, етнічних, духовних і так далі). Під регіоналізмом прийнято розуміти дослідження соціальних процесів у різних регіонах, а також рішення тих або інших проблем з урахуванням умов і інтересів якого-небудь регіону.

На нашу думку, дослідження соціально-економічних процесів, що протікають в регіонах, з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку кожного, дозволяють стабілізувати економічний стан країни. При відособленому і цілеспрямованому розвитку кожного регіону держава створює передумови досягнення балансу соціально економічного розвитку.

Теорії регіонального розвитку дозволяють оцінювати розвиток окремих регіонів, формулювати основні положення державної політики, а також визначати вектори регіонального розвитку.

В той же час необхідно відмітити, що на певних етапах свій розвиток отримували наступні теорії регіонального розвитку : теорія «економічної бази», сировинна теорія, теорія секторів, теорія полюсів зростання, неокласична теорія зростання, теорія міжрегіональної торгівлі, теорія то-варного циклу, підприємницька теорія.

Регіони не отримують прямої вигоди від вироблюваної діяльності, але зацікавлені в супутньому ефекті інвестицій, наприклад в зростанні зайнятості населення. В той же час необхідно відмітити, що багато елементів теорії Вебера, такі як націленість на вигоду і роль чинників місцезнаходження запозичувалися іншими теоріями, але піддавалися і ряду критичних зауважень [1].

Так, згідно теорії технологій і інновацій, що припускає активний розвиток інноваційних технологій у рамках регіону, що у свою чергу орієнтує на отримання безпосередньої вигоди, оскільки інновації стимулюють створення конкурентоздатних продуктів, що позитивно впливає на стабільність регіонального розвитку. У рамках цього підходу слід зазначити, що процеси модернізації, що отримали широке поширення в умовах української економіки, нині доводять необхідність їх повсюдного впровадження. Час висо-

ких технологій зобов'язує державу прагнути до модернізації усіх сфер громадського життя, що найповноцінніше можна забезпечити через децентралізацію цих повноважень по кожному регіону окремо.

Ядро теорій глобального капіталізму базується на неминучості трансформацій супутніх глобальному капіталістичному процесу. Глобальний капіталізм діє за допомогою ланцюга безлічі незалежних продуктів, що сполучає початкову здобич сировини з кінцевим продуктом. Різні теорії описують процес глобального накопичення капіталу і застосування цих теорій для просторової організації виробництва. Результатом же виступає неминучий процес нерівномірного розвитку і розділення простору на периферію і центральні території. Незважаючи на це, ряд дослідників допускає, що глобальний капіталізм і стійкий регіональний розвиток виступають результатом глобальних і регіональних зусиль. Концепція глобалізації часто використовується для пояснення взаємодії глобальних і локальних зусиль. Ця точка зору пояснює, яким чином глобальний капіталізм використовує локальні можливості. Переживана сьогодні глобалізація соціального життя представляє собою інтенсифікацію процесів універсалізації і експансії. Остання концепція особливо важлива з точки зору розуміння змін в споживчій поведінці під загальною дією глобалізаційних і модернізаційних процесів в різних суспільствах.

При розгляді теорії регулювання відмітимо, що ця теорія базується на визначенні місця і ролі держави, а саме регіональної і муніципальної влади в створенні умов для розвитку регіону. Різні стандарти, система оподаткування, законодавство - інструменти, без яких неможливе забезпечення стійкого регіонального розвитку.

Співтовариства, діяльність яких базується на ресурсах при реорганізації своєї діяльності стикаються з проблемами в регіонах, в першу чергу, безробіттям і міграцією. На сучасному етапі багато практичних закономірностей досі не узгоджуються з економічною теорією регулювання. Тому ряд сучасних дослідників вважає, що підходи, запропоновані у рамках економіки і політології, є вузьким поглядом на проблему регулювання і не здатні коректно аналізувати державну політику. Результатом їх досліджень виступають синтезовані теорії процесу регулювання, що поєднують емпіричні дослідження з області економічної і політичної науки [5].

Розглянемо інституціональний підхід як один з теоретичних підходів до розгляду питань регіонального розвитку, що полягає в оцінці впливу різних інститутів суспільства на забезпечення конкурентоспроможності регіону. Формальні інститути, до яких відносяться конституція, право, закони, правила, організації разом з неформальними інститутами (звичаї, традиції, цінності, і так далі) здатні істотно впливати на регіональний розвиток. Широкий дисонанс викликають специфічні методи роботи інституціонального пристрою в Україні. Зарубіжним фахівцям з властивим їм менталітетом

і мотивацією складно пристосовуватися до робочих умов на українських підприємствах. У рамках інституціонального підходу слід виділити високу міру індивідуальності в розвитку регіонів, програма розвитку яких зобов'язана зважати на специфіку не лише природно-кліматичних і економічних умов, але і менталітету і способу життя людей, що проживають на цій території.

Ресурсна складова регіону - основа його стійкого збалансованого розвитку. На нашу думку, ця теорія найадекватніше описує модель розвитку регіонів, виходячи з якої - ключовими чинниками, що впливає на успішність розвитку регіону, виступають географічне місцезонаштування і забезпеченість ресурсами, в першу чергу – трудовими.

Найважливішими характеристиками успішного регіонального розвитку виступають:

- географічне місцезонаштування регіону і його ресурсний потенціал;
- розвиненість регіональної інфраструктури;
- раціональна децентралізація виробництва;
- баланс місцезонаштування виробничих споруд;
- розвиток інноваційних технологій у рамках регіону [1, с. 67].

Ці чинники відбивають основні ідеї різних теорій регіонального розвитку. Досягнення балансу між перерахованими компонентами, на нашу думку, дозволить стабілізувати темпи розвитку регіону, підвищити соціально-економічні показники і сформулювати передумови для подальшого розвитку.

Остання фінансово-економічна криза загострила проблему створення глобальної теорії раціонального розміщення економіки по території країни. Для держави проблема нівеляції рівня розвитку регіонів виступає першочерговою, оскільки від цього безпосередньо залежить розвиток економіки держави в цілому.

Під стійким збалансованим розвитком регіону, на нашу думку, слід розуміти модифікацію інтегральних індикаторів його соціально-економічного стану, структури економіки і життєзабезпечення, що обумовлює підвищення рівня і якості життя населення регіону. Це поняття включає зростання економіки, ВВП на душу населення і доходів населення, розвиток соціальної сфери, інфраструктури, а також підвищення рівня і якості людського капіталу. Таким чином, розвиток регіону - це процес накопичення позитивних змін, сприяючих підвищенню ефективності його діяльності [4].

Стійкість збалансованості регіону - це кількісна або якісна зміна його ефективності, функціональної практичності і соціально-економічних показників. Зміни можуть бути позитивними або негативними, що виражаються в посиленні або послабленні функціональності регіону, його раціональності використання ресурсного потенціалу для досягнення поставлених завдань

(збільшення людського капіталу, зростання ефективності, прибутковості, підвищення якості життя, конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості і так далі).

Позитивні соціально-економічні зміни регіону - це кількісні і якісні зміни його функціональності і економічних показників, що підвищують конкурентоспроможність регіону. Негативні соціально-економічні зміни регіону навпаки є кількісними і якісними змінами його соціально економічних показників, що знижують його ефективність і корисність.

Підвищення якості життя населення - це широке поняття, що включає зростання ВВП на душу населення, збільшення доходів населення, розвиток соціальної сфери і інфраструктури, зростання рівня і якості людського капіталу та інш. Таким чином, це зростання числа і якості благ, що отримуються населенням.

Зростання економіки регіону - це збільшення валового регіонального продукту душу населення, що виступає провідним чинником розвитку регіону. Розвиток регіону за рахунок власних ресурсів неможливий без росту еконо-міки.

Оскільки розвиток економіки визначає розвиток регіону і піддається кількісним оцінкам, воно і виступає основним параметром для оцінок розвитку регіонів. Існує два основні підходи в теорії соціально економічного розвитку регіону :

- заснований на перенесенні на регіони моделей зростання економіки країн;

- заснований на аналізі поведінки бізнес-структур, що обумовлюють зростання економіки регіону (теорії розміщення, що базуються на аналізі причин вибору бізнес-структурами цього регіону) [2].

Висновки. Таким чином, вивчення соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням їх індивідуальних особливостей сприяють забезпеченню збалансованості і стійкості як України в цілому і її регіонів, зокрема. При відособленому і цілеспрямованому розвитку кожного регіону держава створює передумови досягнення балансу соціально-економічного розвитку. Теорії регіонального розвитку дозволяють оцінювати розвиток окремих регіонів, формулювати основні положення регіональної політики, а також визначати вектори регіонального розвитку.

При переході до інноваційної економіки проблеми формування збалансованої економічної кон'юнктури регіону в контексті його трудового чинника придбавають особливу актуальність. Це обумовлено рядом об'єктивних причин. По-перше, зростанням ролі людини у виробничому процесі, зі стійко зростаючими потребами в особистих і загальних благах, що зумовлює активізацію трудової творчої діяльності людини як активного члена сучасного суспільства. У регіональній економіці ринок праці розглядається як найважливіший елемент регіональної соціально-

економічної системи, що обумовлює необхідність його аналізу, прогнозування і ефективного регулювання. Від ефективності його функціонування значною мірою залежать напрями і темпи макроекономічного розвитку регіону, рівень і якість життя його населення. Ситуація на ринку праці виступає базовим параметром індикаторів соціально-економічного розвитку регіону. Особливе місце ринку праці в регіоні.

Список використаних джерел:

1. Єпіфанов А.О. Управління регіоном: [навч. посіб.] / А.О. Єпіфанов, М.В. Мінченко, Б.А. Дадашев; за заг. ред. А.О. Єпіфанова. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 361 с.
2. Узунов, В.В. Розвиток інноваційної інфраструктури регіонів України // *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 8. 2012. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=638>
3. Мироненко М. Роль держави у формуванні програм соціально- економічного розвитку регіонів в умовах глобалізації // *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 23. С. 124-127.
4. Тарасов С.С. Механізми здійснення інноваційної кадрової політики // *Вісник Національного ун-ту цивільного захисту України*. 2018. Вип. 1 (8). С. 360-367.
5. Федулова, Л. І. Організаційні механізми формування результативної регіональної інноваційної системи // *Стратегічні пріоритети*. 2009. № (13). С. 157-165.

References:

1. Epifanov A. Management of the region: [textbook. aid.] / A. Epifanov, M. Minchenko, B. Dadashev; for general ed. A. Epifanova. Sumy: UABS NBU, 2008. 361 p. Print.
2. Uzunov V. Development of innovation infrastructure of the regions of Ukraine [Rozvytok innovatsiynoyi infrastruktury rehioniv Ukrayiny] // *Public administration: improvement and development*. № 8. 2012. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=638>.
3. Mironenko M. The role of the state in the formation of programs of socio-economic development of regions in the context of globalization [Rol derzhavy u formuvanni prohram sotsial'no- eko-nomichnoho rozvytku rehioniv v umovakh hlobalizatsiyi] // *Investment: practice and experience*. 2014. № 23. pp. 124–127.
4. Tarasov S. Mechanisms for implementing innovative personnel policy [Mekhanizmy zdiysnennya innovatsiynoyi kadrovoyi polityky] // *Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine*. 2018. Vip. 1 (8). Pp. 360-367.
5. Fedulova L. Organizational mechanisms for the formation of an effective regional innovation system [Orhanizatsiyni mekhanizmy formuvannya rezul'tatyvnoyi rehional'noyi innovatsiynoyi systemy] // *Strategic priorities*. 2009.) (13). Pp. 157-165.